

чинником професійного й особистісного становлення студентської молоді, розвитку культури самовираження. Перспективу наукового дослідження вбачаємо у пошуку ефективних шляхів актуалізації творчого потенціалу майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Література

1. Зязюн І. А. Концептуальні засади теорії освіти в Україні / *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2000. № 1. С. 11–24.
2. Кононко О. Л. Культура самовираження майбутніх педагогів як особистісний феномен: зб. наук. тез Міжнар. наук.-практ. конф. «Психологія та педагогіка: необхідність впливу науки на розвиток практики в Україні». Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2017. С. 13–18.
3. Стандарт вищої освіти. URL <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення 20.12.2019).
4. Філіпчук Г. Г. Культурологічна основа сучасної освіти. Педагогічна і психологічна науки в Україні (до 15-річчя АПН України) Т.2. Київ: Педагогічна думка, 2007. С.37 – 45.

УДК 378.147+371.314.6

Онищук Л. З.

методист, в. о. завідувача центру моніторингу якості освіти,
ЗНО та аналітичної діяльності ТОКІППО

МІЖНАРОДНЕ ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ PISA – ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАРАДИ ЯКОСТІ ОСВІТИ

У 2018 році Україна вперше долучилася до найбільшого міжнародного дослідження якості освіти – Program for International Student Assessment (Програма міжнародного оцінювання учнів, далі – PISA). Дослідження ставить собі за мету порівняти освітні системи країн світу через вимірювання компетентностей учнів із читання, математики та природничих дисциплін, прямо не пов'язаних з оволодінням шкільними програмами. Крім того, велика увага приділяється вивченню факторів, що впливають на успішне навчання учнів. Згідно з результатами PISA-2018, українські школярі відстають від середніх показників країн-учасниць Організації з економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) за кожною з трьох оцінюваних компетенцій.

Мета дослідження – проаналізувати особливості Програми міжнародного оцінювання учнів (PISA) та її вплив на освітні політики країн-учасниць.

Міжнародне дослідження якості освіти PISA, яке майже 20 років тому започаткувала Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), є одним із найавторитетніших джерел інформації про середню освіту. Воно дало поштовх до глобальної дискусії про якість шкільної освіти і спонукало цим масштабні зміни та реформи у Європі та світі. На сьогодні в дослідженні беруть участь понад 90 країн, на які припадає 3/4 населення планети, 80 % світової економіки. На думку А. Шлейхера «не всі рішення завтрашніх освітніх проблем

ховаються у нинішніх шкільних системах, тому рухатися шляхом сьгоднішніх лідерів освіти – замало. Крім того, виклики, які постали перед нами, такі серйозні, що їх не під силу розв'язати якійсь окремій країні. Потрібно, щоб здібні вчителі, науковці й політики з усього світу об'єднали зусилля в пошуках кращих відповідей» [1].

PISA – потужний каталізатор освітніх реформ, підкріплений доказами. Завдяки можливості акумулювати світовий досвід, дослідження дає змогу визначити чинники, що роблять освітні системи ефективними. Фактично всі 28 держав, які на початку двохтисячних ініціювали проведення PISA, були переконані, що їхні системи освіти найкращі. 2001 рік – коли були опубліковані перші результати – став шоком для багатьох освітніх систем, але й підґрунтям для самоаналізу, росту і самовдосконалення.

PISA не прив'язується до освітніх програм, не просуває і не прописує жодну програму. PISA спирається на зміст, який можна знайти в навчальних програмах у всьому світі. Дослідження має на меті визначити рівень компетентностей, тобто здатність підлітка використовувати знання і вміння, отримані в школі, для вирішення життєвих труднощів і викликів. Щоб отримати високий бал під час PISA, учні повинні відштовхнутися від набутих знань, вийти за рамки предметних дисциплін і творчо застосувати свої знання у нових ситуаціях [1].

PISA фокусується на оцінці успішності учнів у читанні, математиці та природничих науках, оскільки вони є основою постійної освіти учня/студента.

Читацька грамотність: здатність до читання, розуміння й інтерпретації різноманітних текстів, з якими підлітки матимуть справу в повсякденному житті.

Математична компетентність: здатність до використання знань і умінь із математики у подоланні різноманітних життєвих викликів і проблем, пов'язаних із математикою.

Природнича компетентність: здатність до використання знань і умінь з природничих наук для розв'язання різноманітних життєвих проблем, пов'язаних із певними науковими ситуаціями [3].

PISA також збирає цінну інформацію про ставлення та мотивацію учнів/студентів та офіційно оцінює такі навички, як спільне вирішення проблем і глобальну компетентність. Інновація PISA полягала в тому, щоб безпосередньо тестувати компетентності учнів на основі узгоджених на міжнародному рівні показників; пов'язати це з даними учнів, вчителів, шкіл і систем, щоб зрозуміти, чому одні з них успішніші, ніж інші; а потім скористатися з можливостей співпраці й діяти на основі отриманих даних – формувати спільні критерії й скористатися з колективної підтримки [1].

В анкеті, що додається до основного тестування, досліджуються різноманітні аспекти життя підлітків. Зібрані за допомогою опитування дані допомагають аналітикам простежити зв'язок між тим, як учні виконують завдання PISA, і різноманітними умовами їхнього життя та навчання. Наприклад, як впливають на освіту міграційні процеси, гендерна політика, соціально-економічний стан, піклування і підтримка з боку батьків, навчання в

ранньому дитинстві, мотивація до навчання, здатності регулювати свою власну навчальну поведінку, залучення до читання, інтерес до математики, задоволення від науки, повага до інших тощо [3].

Окрім того, PISA збирає інформацію про школи, у яких навчаються діти, що залучені до тестування. Опитування адміністрацій шкіл та інших джерел, причетних до управління освітою, допомагають визначити залежність між результатами учнів і викладанням, навчанням та організацією шкіл, зокрема: кваліфікацією вчителів, ефективністю навчальних планів, практикою викладання, часом на навчання, навчальними можливостями як всередині школи, так і поза її межами, контролем якості шкільних процесів, їх моніторингом, лідерством та шкільним управлінням, залученням батьків до участі в шкільному житті, мікрокліматом у школі, загальними цінностями, очікуванням високих досягнень, взаємодією та взаємною підтримкою, показниками рівня відсіву в школах тощо [3].

Ця інформація необхідна для того, щоб провести детальне вивчення чинників, які зумовлюють відмінності в читацькій, математичній і природничій грамотності учнів 15-ти років як у межах країни, так і порівняно з іншими країнами. Дані PISA допомагають урядам в усьому світі ефективно використовувати бюджет і змінювати освітні політики там, де це найбільше потрібно.

Участь України в дослідженні PISA має кілька важливих аспектів:

- отримання об'єктивної інформації про готовність молодих громадян до повноцінного життя в сучасному суспільстві відповідно до міжнародних стандартів;
- розуміння чинників, які впливають на ефективність освіти в країні;
- можливість приймати рішення та формувати національну освітню політику на основі реальних даних про стан вітчизняної системи освіти;
- завдання PISA та методологія оцінювання їхнього виконання слугуватимуть практичним орієнтиром для освітян у становленні компетентнісної парадигми освіти в Україні [3].

Отже, участь у Програмі міжнародного оцінювання учнів відкриває додаткові можливості для усіх учасників навчально-виховного процесу, освітніх управлінців і науковців. Батьки отримують об'єктивну інформацію про те, яких освітніх рішень прагнути для своїх дітей, учителі – банк завдань, складених найкращими освітніми експертами світу для вимірювання компетентностей. Освітні політики та управлінці отримують доказові дані про якість освіти в країні та чинники, що роблять світові освітні системи ефективними.

Література

1. Андреас Шлейхер. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
2. Сайт Програми міжнародного оцінювання учнів. URL: <http://pisa.testportal.gov.ua/> (дата звернення: 05.04.2021).

3. Сайт Програми міжнародного оцінювання учнів в Україні. URL: <https://www.oecd.org/pisa/> (дата звернення: 07.04.2021).

УДК 378.016

Онищук О.М.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Рівненського державного гуманітарного університету

науковий керівник : **Сойчук Р. Л.**

доктор педагогічних наук, професор

Рівненського державного гуманітарного університету

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Забезпечення реалізації права дітей з обмеженими можливостями здоров'я на освіту є однією з найважливіших завдань державної політики не тільки в галузі освіти, а й в області демографічного та соціально-економічного розвитку держави.

У сучасному суспільстві головною метою соціального розвитку є повага до людського розмаїття, встановлення принципів солідарності та безпеки, що забезпечує захист і повну інтеграцію в соціум усіх верств населення, у тому числі й осіб із особливими потребами [2, с. 259].

У соціально-педагогічній літературі теоретичні положення, що розкривають різні аспекти проблеми інклюзії та соціалізації осіб з особливими потребами, зокрема особливості підготовки кадрів для освітнього інклюзивного середовища та їх діяльність в умовах масової школи (В. Бондар, В. Засенко, А. Колупаєва, С. Миронова, О. Хохліна, Т. Сак, В. Синьов, К. Островська, О. Таранченко, О. Федоренко, А. Шевцов, М. Шеремет та ін.). Наукові дослідження вчених сьогодні покладені в основу структурування підготовки фахівців (спеціальних педагогів, вчителів закладів загальної середньої освіти та ін.) до роботи в умовах інклюзії.

Сутність інклюзивного навчання визначається як процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті, і насамперед, тих що мають труднощі у фізичному та психічному розвитку [5, с. 15].

Інклюзія означає повне залучення дітей з обмеженими можливостями здоров'я в освітній процес; процес пошуку ефективних методів та форм навчання і виховання, які б задовольнили індивідуальні потреби усіх учнів; створення гнучкої системи освіти.

Сучасні підходи до освіти дітей з особливими потребами дозволяють розглядати спеціальну підготовку майбутнього педагога як невід'ємну складову освітнього простору. Важливою умовою підготовки майбутнього педагога стає комплекс спеціальних психолого-педагогічних, анатомо-фізіологічних знань, умінь та навичок, особистісних якостей, стратегій і тактики поведінки, стереотипів й установок, які дозволяють запроваджувати й використовувати ефективні педагогічні технології навчання й виховання різних категорій дітей із особливими потребами [4, с. 100].